

Kontakty z Mediami
i Informacja

Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej

KOMUNIKAT PRASOWY nr 78/21

Luksemburg, 12 maja 2021 r.

Opinia rzecznika generalnego w sprawie C-124/20
Bank Melli Iran, Aktiengesellschaft nach iranischem Recht / Telekom
Deutschland GmbH

Według rzecznika generalnego Gerarda Hogana przedsiębiorstwa irańskie mogą przed sądami państw członkowskich powoływać się na unijne rozporządzenie blokujące amerykańskie sankcje wtórne

Decyzję przedsiębiorstwa unijnego o wypowiedzeniu stosunku umownego z przedsiębiorstwem irańskim podlegającym amerykańskim sankcjom pierwotnym należy uznać za nieważną, jeśli nie można jej uzasadnić inaczej, jak tylko wołą zastosowania się do objętego unijnym aktem blokującym ustawodawstwa amerykańskiego przewidującego sankcje wtórne wobec przedsiębiorstw nieamerykańskich utrzymujących stosunki handlowe z takimi przedsiębiorstwami irańskimi

Irański Bank Melli Iran, mający oddział w Hamburgu (Niemcy), podniósł przed sądami niemieckimi, że dokonane przez niemieckiego dostawcę usług telekomunikacyjnych Telekom Deutschland zwykłe wypowiedzenie umów o świadczenie usług telekomunikacyjnych jest nieważne. Usługi świadczone przez Telekom Deutschland stanowią wyłączną podstawę wewnętrznych i zewnętrznych struktur komunikacyjnych Bank Melli Iran w Niemczech i z tego względu są niezbędne do prowadzenia przez niego działalności gospodarczej.

Według banku przyczyną dokonanego wypowiedzenia była wyłącznie chęć zastosowania się przez Telekom Deutschland do ustawodawstwa amerykańskiego zakazującego przedsiębiorstwom nieamerykańskim utrzymywania stosunków handlowych z przedsiębiorstwami irańskimi podlegającymi amerykańskim sankcjom pierwotnym¹ oraz przewidującego sankcje wtórne wobec takich nieamerykańskich przedsiębiorstw w przypadku naruszenia zakazu. Stosowanie tego ustawodawstwa przywrócono po wycofaniu się w 2018 r. przez (ówczesnego) prezydenta Stanów Zjednoczonych Donalda Trumpa z porozumienia jądrowego z Iranem². W przedmiotowym postępowaniu Bank Melli Iran twierdzi, że Telekom Deutschland naruszył unijny akt blokujący³, który zakazuje przedsiębiorstwom unijnym stosowania się do takich eksterytorialnych środków amerykańskich.

Telekom Deutschland – należący do koncernu Deutsche Telekom, który wypracowuje około 50% swojego obrotu w Stanach Zjednoczonych – twierdzi, że unijny akt blokujący nie zmienia niczego w odniesieniu do przysługującego mu prawa do wypowiedzenia umowy bez podania powodów takiej decyzji. Utrzymuje on, że unijny akt blokujący pozostawia mu swobodę co do zakończenia stosunków gospodarczych z Bank Melli Iran w każdym czasie, zaś motyw tego zakończenia nie mają w tym względzie znaczenia.

¹ Bank Melli Iran został umieszczony na prowadzonej przez Office of Foreign Assets Control (urząd kontroli aktywów zagranicznych) liście Specially Designated Nationals and Blocked Persons List, do której odnoszą się różne amerykańskie przepisy prawne wymienione w załączniku do unijnego aktu blokującego.

² Czyli Wspólnego kompleksowego planu działania, podpisanego w Wiedniu w dniu 14 lipca 2015 r. przez pięciu stałych członków Rady Bezpieczeństwa ONZ (USA, Rosję, Chiny, Zjednoczone Królestwo i Francję) wraz z Niemcami i Unią Europejską z jednej strony oraz Iran z drugiej strony. Miał on służyć zapewnieniu kontroli nad irańskim programem jądrowym oraz zniesieniu sankcji gospodarczych nałożonych na Iran.

³ Rozporządzenie Rady (WE) nr 2271/96 z dnia 22 listopada 1996 r. zabezpieczające przed skutkami eksterytorialnego stosowania ustawodawstwa przyjętego przez państwo trzecie oraz działaniami opartymi na nim lub z niego wynikającymi (Dz.U. 1996, L 309, s. 1), ostatnio zmienione przez rozporządzenie delegowane Komisji (UE) 2018/1100 z dnia 6 czerwca 2018 r. zmieniające załącznik do rozporządzenia Rady (WE) nr 2271/96 zabezpieczającego przed skutkami eksterytorialnego stosowania ustawodawstwa przyjętego przez państwo trzecie oraz działaniami opartymi na nim lub z niego wynikającymi (Dz.U. 2018, L 199 I, s. 1).

Postępowanie dotyczące Bank Melli Iran jest obecnie w toku przed Hanseatisches Oberlandesgericht Hamburg (wyższym sądem krajowym w Hamburgu, Niemcy). To właśnie ten sąd zwrócił się do Trybunału Sprawiedliwości o uściślenie zakresu unijnego aktu blokującego⁴, który został pomyślany jako narzędzie eliminacji inwazyjnych skutków eksterytorialnych wywoływanych przez sankcje amerykańskie w obrębie Unii, a tym samym ochrony przedsiębiorstw europejskich oraz pośrednio suwerenności państw członkowskich przed amerykańskim ustawodawstwem sprzecznym z prawem międzynarodowym.

W przedłożonej dzisiaj opinii rzecznik generalny Gerard Hogan stwierdził na wstępie, że przedsiębiorstwa unijne stają – dość niesprawiedliwie – przed nierozwiązywalnymi dylematami ze względu na stosowanie dwóch odmiennych od siebie i jawnie przeciwstawnych reżimów prawnych. Uznał on jednak, że jakikolwiek przegląd obecnego sposobu funkcjonowania unijnego aktu blokującego nie jest zadaniem Trybunału Sprawiedliwości, lecz prawodawcy unijnego.

Rzecznik generalny stwierdził, po pierwsze, że zawarty w unijnym akcie blokującym ogólny zakaz dotyczący przedsiębiorstw unijnych⁵, który jest wymierzony przeciwko stosowaniu się do niektórych przepisów prawnych państw trzecich przewidujących sankcje wtórne, obowiązuje również w sytuacji, w której przedsiębiorstwo stosuje się do takich przepisów, nie będąc do tego uprzednio przymuszonym przez obcy organ administracyjny lub sądowy. Wynika to jasno z brzmienia, celu oraz kontekstu tego zakazu.

Po drugie, przedsiębiorstwo zamierzające wypowiedzieć ważną umowę zawartą z podmiotem irańskim objętym sankcjami amerykańskimi musi wykazać w sposób przekonujący dla sądu krajowego, iż nie czyni tego ze względu na swoją wolę zastosowania się do owych sankcji.

Pomimo że **unijny akt blokujący** nie ma na celu ochrony pochodzących z państw trzecich przedsiębiorstw, których bezpośrednio dotyczą środki amerykańskie, **przyznaje** takim **przedsiębiorstwom jak Bank Melli Iran prawo do wytoczenia powództwa**. Rzecznik generalny uznał, że przyjęcie założenia, że takie prawo do wytoczenia powództwa nie przysługuje, prowadziłoby ostatecznie do sytuacji, w której egzekwowanie normy wyrażonej w unijnym akcie blokującym zależałoby jedynie od woli państw członkowskich oraz, pośrednio, Komisji. To z kolei oznaczałoby, że w niektórych państwach członkowskich niechętnie egzekwujących akt blokujący na przykład duży podmiot gospodarczy, taki jak Telekom Deutschland, mógłby w sposób aktywny zastosować się do reżimu sankcji amerykańskich poprzez wypowiedzenie umowy zawartej z Bank Melli Iran. Za takim przykładem z pewnością poszliby inni, a realizacja wszystkich celów porządku publicznego leżących u podstaw unijnego aktu blokującego zostałaby szybko udaremniona wskutek zaistnienia sytuacji, w której wiele podmiotów europejskich milcząco decydowałoby się stosować (nawet pośrednio) do owych sankcji.

Zasadniczo z tych samych powodów należy uznać, że unijny akt blokujący wprowadza **obowiązek wskazania przyczyn uzasadniających zakończenie stosunków handlowych z osobą objętą sankcjami pierwotnymi**. Gdyby było inaczej, dany podmiot mógłby po cichu zastosować się do amerykańskiego prawodawstwa w dziedzinie sankcji, a zachowując maskujące milczenie, pozostawić tylko dla siebie wiedzę o swoich pobudkach i (w praktyce) uniemożliwić kontrolę obranych metod, czego skutkiem byłoby narażenie na szwank lub zniweczenie doniosłych celów o charakterze politycznym unijnego aktu blokującego, co – jak się wydaje – miało miejsce w rozpatrywanym przypadku.

Biorąc pod uwagę, że Bank Melli Iran i Telekom Deutschland utrzymywały już ze sobą stosunki gospodarcze i że żaden z tych podmiotów nie zmodyfikował swojej działalności gospodarczej, rzecznik generalny uznał, iż to na Telekom Deutschland spoczywa obowiązek wykazania, że istniał obiektywny powód – inny aniżeli fakt, że Bank Melli Iran został objęty sankcjami pierwotnymi – który uzasadniał wypowiedzenie rozpatrywanych umów, natomiast do Hanseatisches

---

⁴ W szczególności jego art. 5 akapit pierwszy.

⁵ Lub niektórych osób fizycznych lub prawnych, do których unijny akt blokujący ma zastosowanie. Gwoli uproszczenia niniejszy komunikat odnosi się tylko do przedsiębiorstw unijnych.

Oberlandesgericht Hamburg należy sprawdzenie, czy taki przywołany powód jest prawdziwy. Istotny jest zamiar przestrzegania przez podmiot gospodarczy wspomnianych sankcji, niezależnie od tego, czy rzeczywiście dotyczy go ich stosowanie.

Podmioty gospodarcze mogą jednakże udowodnić w tym celu w szczególności, że aktywnie realizują spójną i systematyczną politykę społecznej odpowiedzialności przedsiębiorstw, w oparciu o którą odmawiają między innymi utrzymywania stosunków gospodarczych z każdym przedsiębiorstwem powiązaniem z reżimem irańskim.

Po trzecie, w razie nieposzanowania przez przedsiębiorstwo unijne zawartego w unijnym akcie blokującym zakazu stosowania się do amerykańskiego ustawodawstwa przewidującego sankcje wtórne sąd krajowy, do którego zwrócił się jego kontrahent objęty amerykańskimi sankcjami pierwotnymi, ma obowiązek nakazać przedsiębiorstwu unijnemu dalsze utrzymywanie łączącego te podmioty stosunku umownego.

Według rzecznika generalnego rozpatrywany zakaz nie jest sam w sobie sprzeczny z wolnością prowadzenia działalności gospodarczej gwarantowaną w Karcie praw podstawowych Unii Europejskiej, w szczególności z uwagi na to, że podmioty gospodarcze mogą wystąpić do Komisji o wydanie upoważnienia do odstępstwa od tego zakazu.

UWAGA: Opinia rzecznika generalnego nie wiąże Trybunału Sprawiedliwości. Zadanie rzeczników generalnych polega na przedkładaniu Trybunałowi, przy zachowaniu całkowitej niezależności, propozycji rozstrzygnięć prawnych w sprawach, które rozpatrują. Sędziowie Trybunału rozpoczynają właśnie obrady w tej sprawie. Wyrok zostanie wydany w terminie późniejszym.

UWAGA: Odesłanie prejudycjalne pozwala sądom państw członkowskich, w ramach rozpatrywanego przez nie sporu, zwrócić się do Trybunału z pytaniem o wykładnię prawa Unii lub o ocenę ważności aktu Unii. Trybunał nie rozpoznaje sporu krajowego. Do sądu krajowego należy rozstrzygnięcie sprawy zgodnie z orzeczeniem Trybunału. Orzeczenie to wiąże w ten sam sposób inne sądy krajowe, które spotkają się z podobnym problemem.

Dokument nieoficjalny, sporządzony na użytek mediów, który nie wiąże Trybunału Sprawiedliwości.

[Pełny tekst](#) opinii jest publikowany na stronie internetowej CURIA w dniu przedłożenia.

Osoba odpowiedzialna za kontakty z mediami: Ireneusz Kolowca ☎ (+352) 4303 2793